

El futur de la Constitució, a debat

La Constitució Espanyola de 1978 compleix vint anys i EL TEMPS ha volgut recollir algunes opinions des del camp del dret, la ciència política i el debat ideològic sobre el que ha suposat per als Països Catalans i el paper que pot representar a partir d'ara.

ENRIC FOSSAS*

Constitució i qüestió nacional

El vintè aniversari de la constitució espanyola del 1978 s'escau en un context ben diferent del de la seva aprovació: un món més globalitzat i interdependent, una Europa més integrada econòmicament i política, una Espanya més moderna i democràtica, i una Catalunya que ha viscut el període d'autonomia més llarg de la seva història moderna. El consens de la transició política va permetre de trencar la trista història constitucional espanyola i incorporar-se al constitucionalisme democràtic europeu sorgit després de la Segona Guerra Mundial. Vàrem ser els últims (després de Portugal i Grècia), i per això bàsicament vàrem copiar els altres. El consens també va permetre d'encarar una bona part de les qüestions que havia deixat pendents aquella història: de la monarquia a les relacions església-estat, passant pels militars o la qüestió nacional, és a dir, l'anomenat *problema catalan* de la segona República. Aquest darrer, a diferència de tots els altres, no era resolt ni socialment ni políticament a final dels anys setanta, i per això s'havia de resoldre constitucionalment. Els "pares fundadors" eren conscients que es tractava del tema clau, en què la constitució es jugava el futur. I vist amb perspectiva, el temps els ha donat la raó: la constitució s'ha trobat aquests dies al mig del tempestuós debat que han aixecat la Declaració de Barcelona i la treva d'ETA, i el seu èxit s'ha posat en dubte, precisament, pel tema nacional.

La Constitució del 78 havia d'assumir dos reptes: el primer, trobar una fórmula que, per primera vegada a la

història, permetés l'acomodació de Catalunya i el País Basc a l'estat espanyol; i el segon, convertir aquest estat—un vell aparell burocràtic i centralitzat heretat del franquisme— en un sistema més modern, eficaç i descentralitzat. És en l'intent d'assolir aquests dos objectius (acomodació de la plurinacionalitat i descentralització regional) amb uns mateixos instruments que radica l'originalitat de la solució adoptada, i que es troben moltes de les seves virtuts i defectes. Però el fet és que la constitució no va adoptar cap model acabat i es limità a establir uns principis i uns procediments per a iniciar un procés de restructuració de l'estat que, de fet, arrenca abans de la constitució (els règims preautonòmics) i arriba fins als nostres dies. El model autonòmic ha estat, doncs, una concreció de la Constitució, però podien haver-n'hi hagut més. Aquest model, fet per les majories del Congrés i la jurisprudència del Tribunal Constitucional, és el que amb el temps ha mostrat les seves limitacions a l'hora de respondre al repte principal: l'encaix constitucional de Catalunya i el País Basc a l'estat espanyol. Les limitacions no provenen, doncs, de la constitució mateixa, sinó del seu desenvolupament, que es troba en mans, sobretot, de les forces polítiques. Com ha dit algú, "les arrels del mal es troben normalment en la política, i no en les normes". I ningú no dubta avui que la qüestió nacional és, essencialment, una qüestió política.

"Les limitacions de l'encaix constitucional de Catalunya i el País Basc no provenen de la Constitució, sinó del seu desenvolupament."

caix constitucional de Catalunya i el País Basc a l'estat espanyol. Les limitacions no provenen, doncs, de la constitució mateixa, sinó del seu desenvolupament, que es troba en mans, sobretot, de les forces polítiques. Com ha dit algú, "les arrels del mal es troben normalment en la política, i no en les normes". I ningú no dubta avui que la qüestió nacional és, essencialment, una qüestió política.

**Professor de Dret Constitucional de la Universitat Autònoma de Barcelona*